

Tulva =

veden nousu normaalia korkeammalle

Mikä aiheuttaa tulvia?

- rankkasateet - erityisesti kuivan kauden jälkeen
- monsuunisateet
- lumen sulaminen
- jääpadot joen alajuoksulla

5

Myrskyt ja tulvat ovat yleisimpiä luonnonriskejä

- padon sortuminen (esim. maanjäristys)
- myrskyt → hyökyaallot
- tsunamit
- ihminen tulvan aiheuttajana:

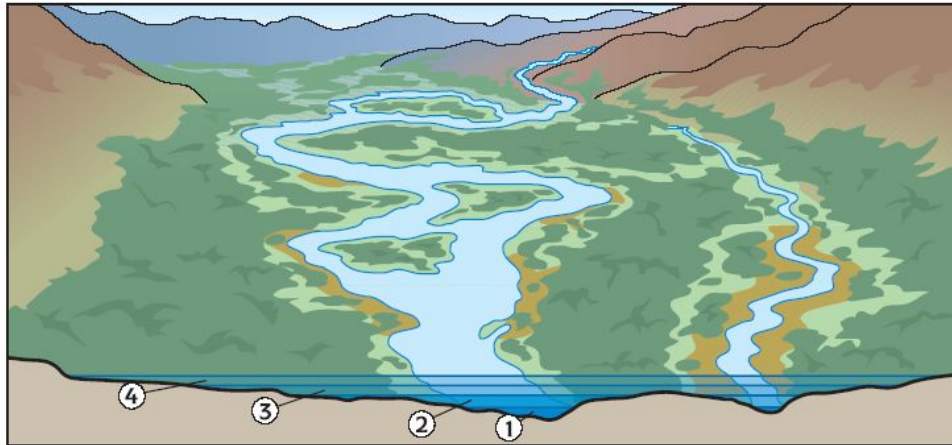
jokien tulvavallit esim. Keltainenjoki,

Mississippi

- jokiuoman kaventaminen

esim. Rein

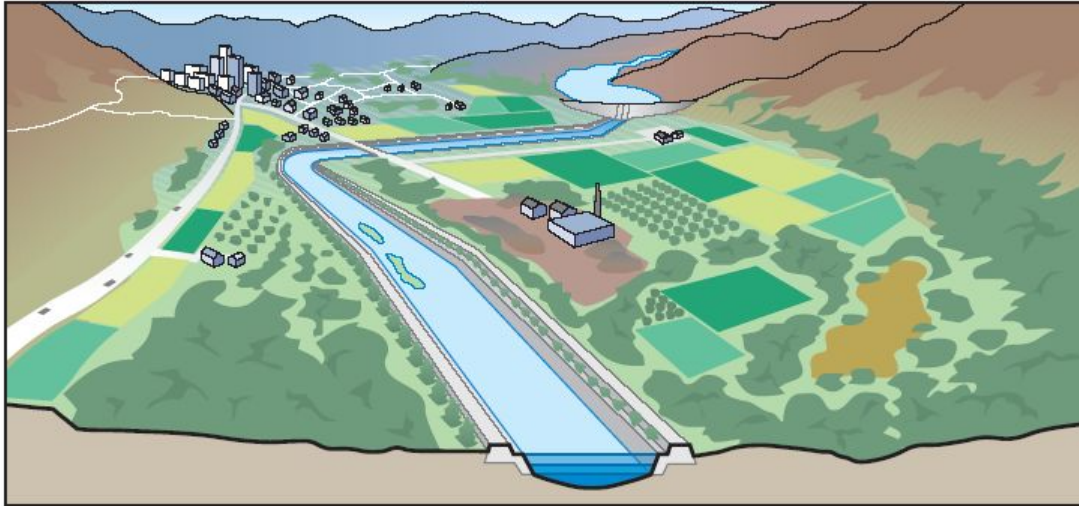

- ① Veden pinta kuivimpana aikana
- ② Normaali kesätilanne
- ③ Jokavuotinen tulvakorkeus
- ④ Harvoin sattuva korkeus

41A Jokilaakso luonnonvaraisena.

5

Myrskyt ja tulvat ovat yleisimpiä luonnonriskejä

5

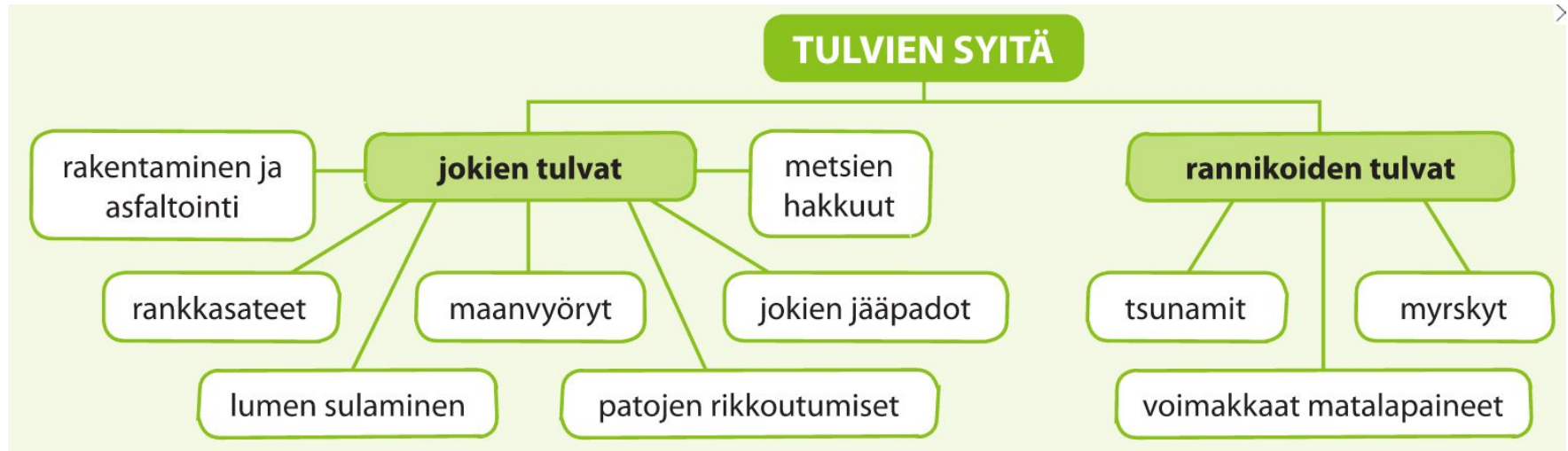
Myrskyt ja tulvat ovat yleisimpiä luonnonriskejä

- ympäristön rakentaminen -

hulevesi- eli kaupunkitulva: päällystetyt kadut ja viemäröinti

- metsien hakkuut
- metsien ja soiden ojitus

Tulvat Suomessa

- Pohjanmaalla kevät- ja syystulvat
- pinnanmuotojen tasaisuus
- tiivis maalaji - savi
- järvettömyys
- maankohoaminen
- lumen sulaminen ja jääpadot
- routa

Seurauksia tulvista

- + tulvaveden mukana ravinteita pelloille
- + tulvaveden varastointi kasteluvedeksi
- taloudellisia menetyksiä: rakennukset, tiet, sadot
- ihmisuhreja

Tulvasuojelu

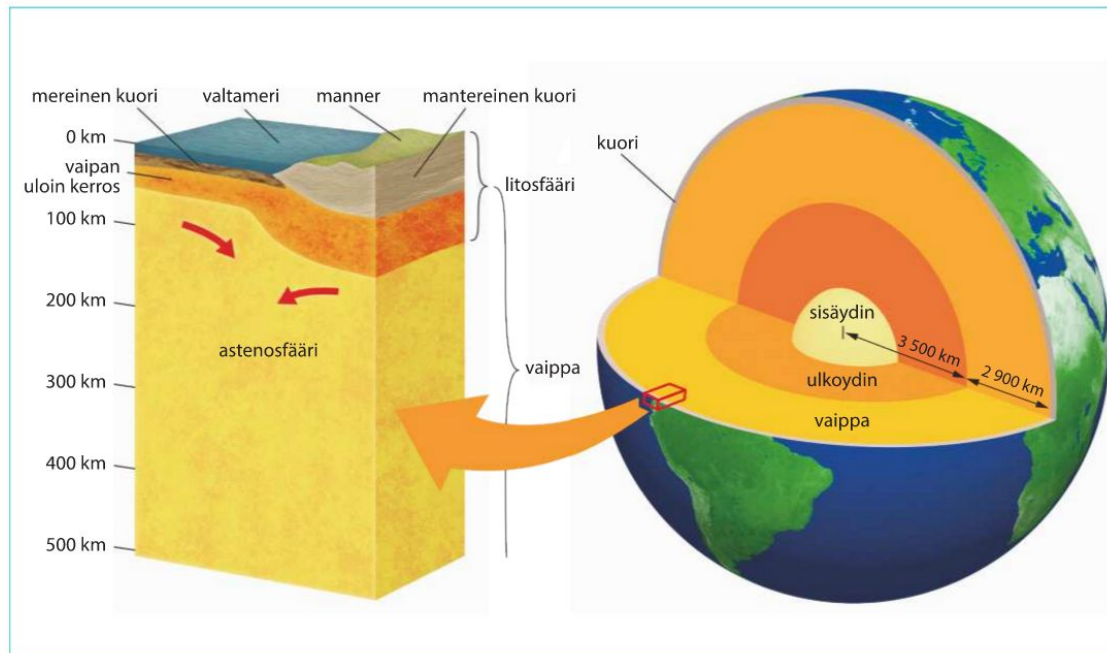
- tulvavallit, tekoaltaat
- joen ruoppaus
- metsien suojelu ja istutus
- varoitusjärjestelmät
- evakuointisuunnitelmat
- rakennuskiellot
- vakuutukset

GE kertaus
Endo- ja eksogeeniset ilmiöt

Maapallon rakenne

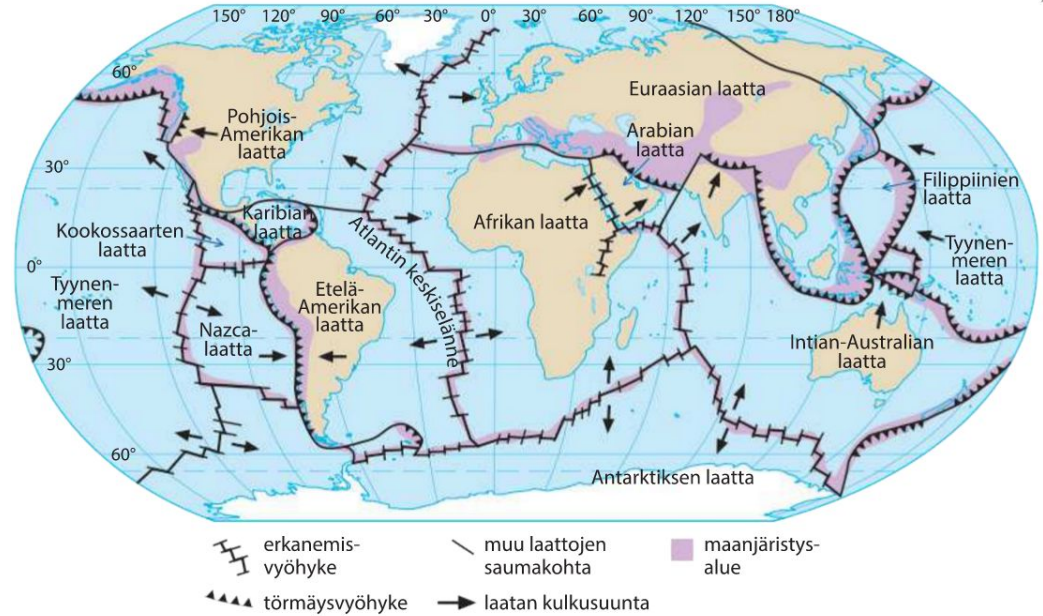
Maapallon rakenne

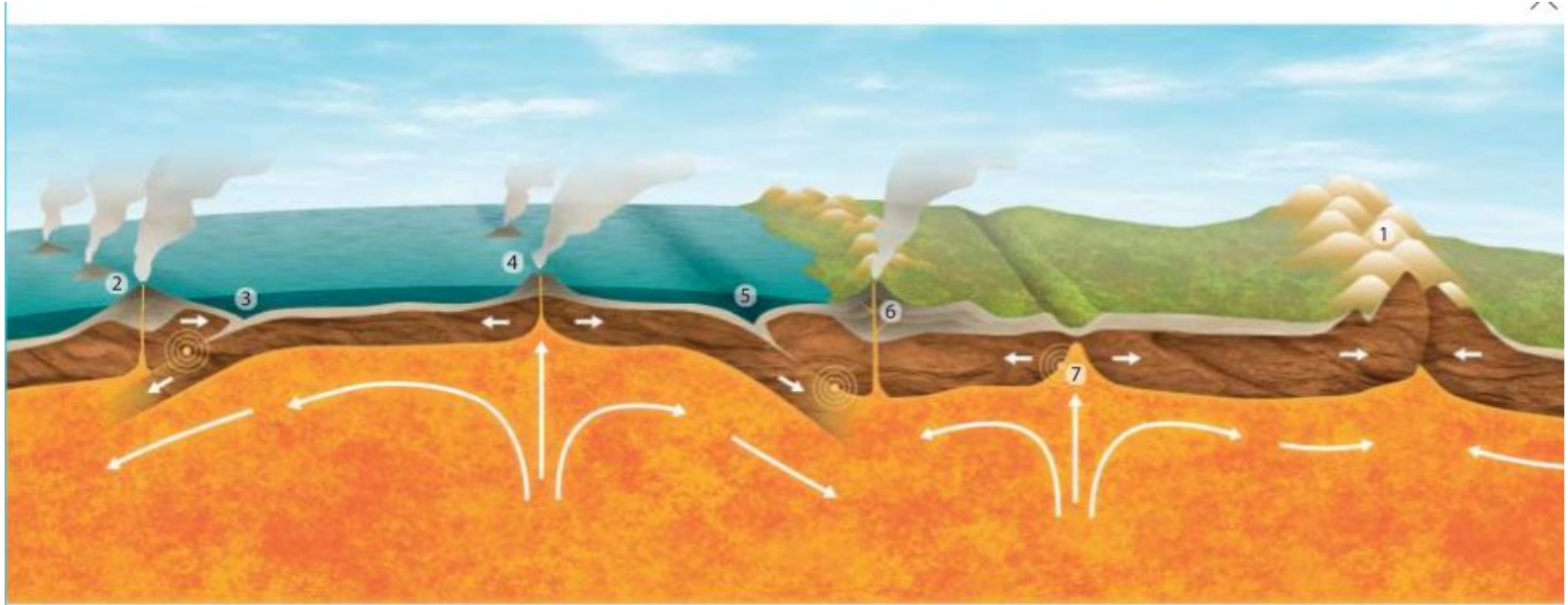
Endogeeniset ilmiöt

- mikä
- missä
- miksi
- seurauksia
- ennaltaehkäisykeinoja,

varautuminen

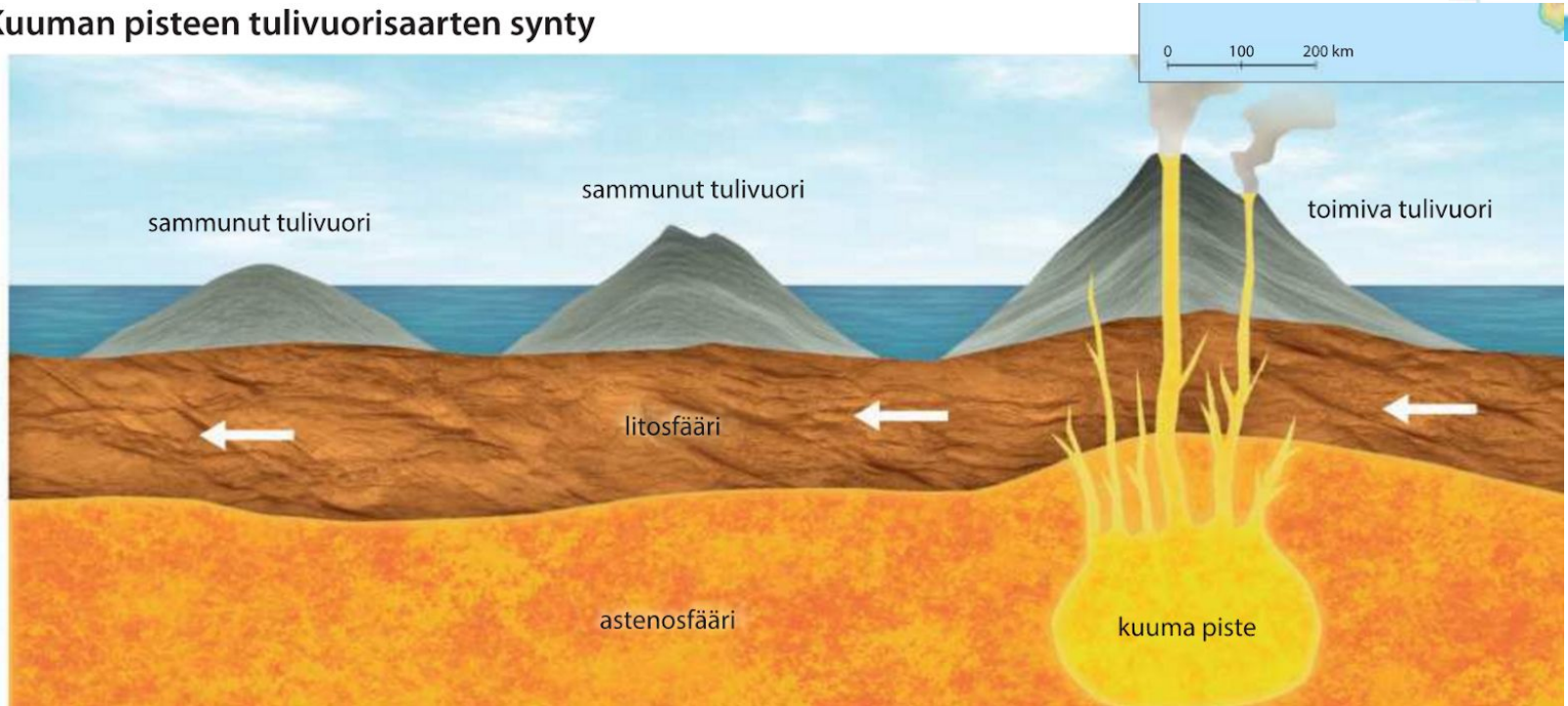

Seurauksia litosfäärilaattojen liikkeistä

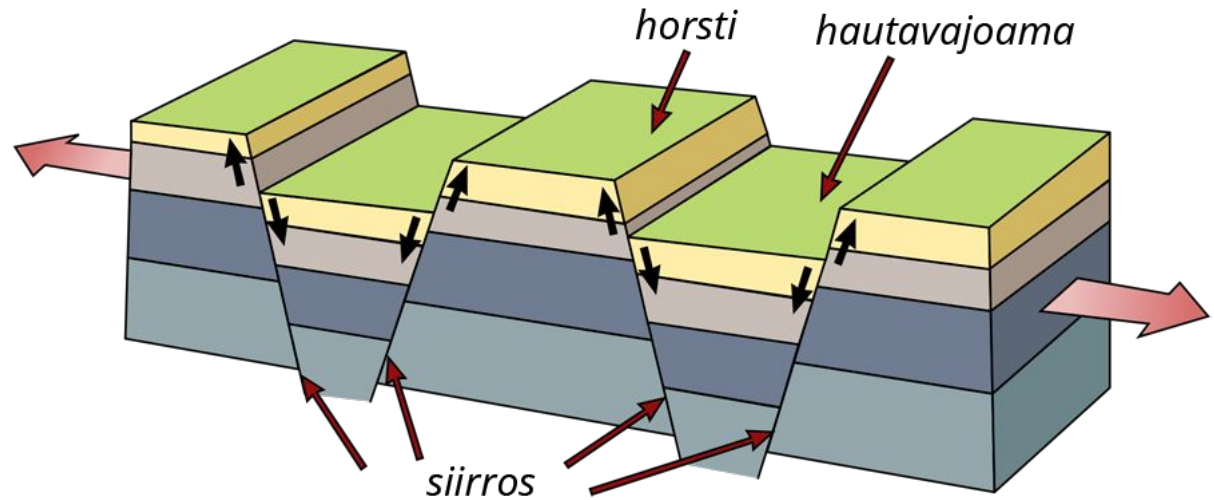
Kuumat pisteet

Kuuman pisteen tulivuorisaarten synty

Maapallon vuoret ja vuoristot

- tulivuoret
- poimuvuoret
- lohkovuoret

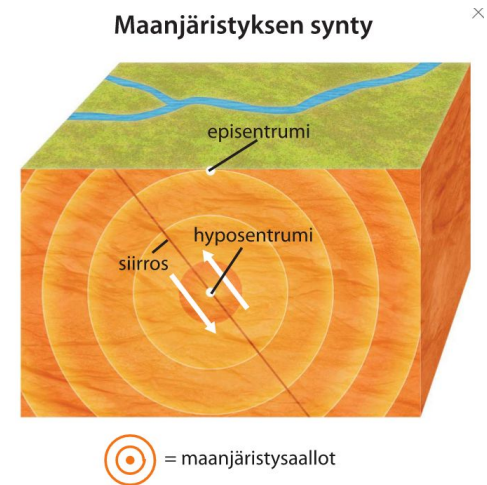

Maanjäristykset

- maanjäristykset rekisteröidään *seismometrillä*
- maanjäristyksen voimakkuutta mitataan *magnitudiasteikolla*
- vaurioita yli 5,0 magnitudin järistyksissä
- *jälkijärityksiä*

Maanjäristysten seurauksia

- taloudellisia menetyksiä:

rakennukset ja infrastruktuuri

- tulipaloja
- ihmisuhreja
- maanvyöryjä
- tulvia (padot sortuvat)

Maanjäristyksen tuhoihin vaikuttavia tekijöitä

- järistyksen voimakkuus ja kesto
- järistyskeskuksen sijainti
- asukastiheys
- rakennustekniikka (tiilitalot)

Maanjäritykseen varautuminen

- rakennustekniikka - joustavat rakennukset
- hälytysjärjestelmät - sähkön katkeaminen

Tsunami

= hyökyaalto, jossa koko vesimassa liikkuu

pohjasta pintaan asti

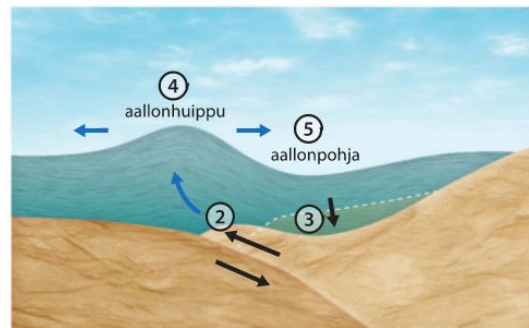
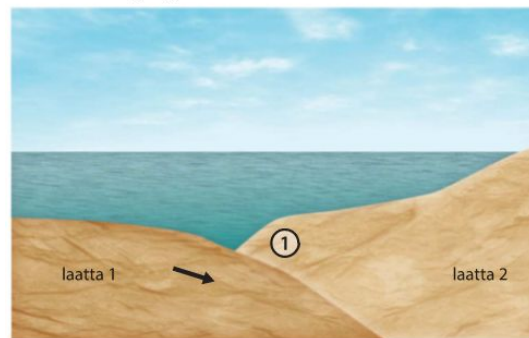
- aiheutuu merenalaisesta maanjäristyksestä,

tulivuoren purkauksesta, maanvyörystä tai

asteroidin törmäyksestä

- tyypillisiä Tyynellä valtamerellä

Tsunamin synty merellä

- aallon korkeus merellä muutamia metrejä
- rannikolla aallon korkeus jopa parikymmentä metriä
- aalto vyöryy jopa kilometrien päähän sisämaahan
- pääaaltoa seuraa useita jälkiaaltoja

Tsunamin aiheuttamat tuhot

- aiheuttaa täydellistä tuhoa

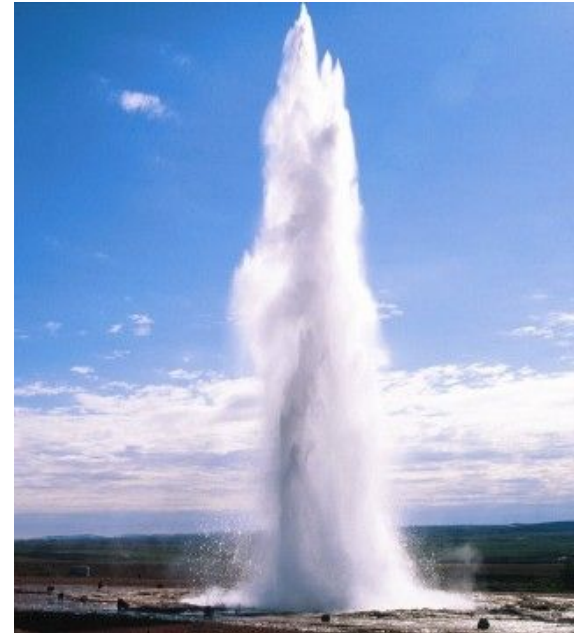
Varautuminen

- tsunamivaroitusjärjestelmä
- pakoreittejä
- tsunamimuuri

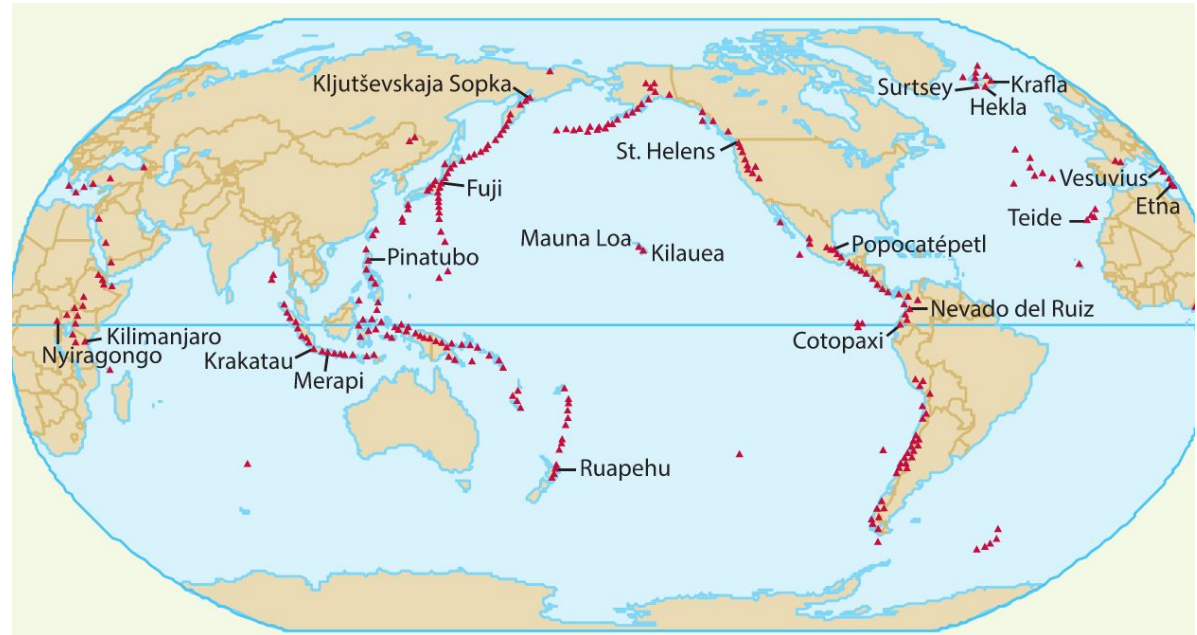

Vulkanismi =

tulivuoret, kuumat lähteet, [geysirit](#) ja kaasupurkaukset

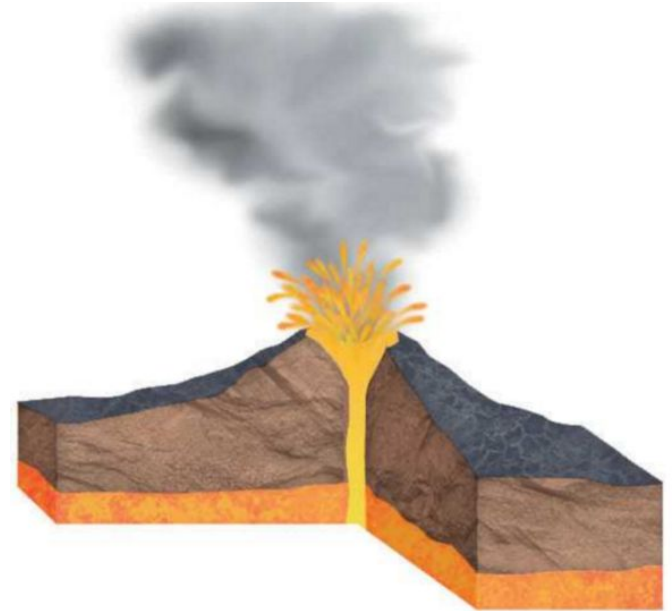
- *vulkaaniset eli tuliperäiset alueet*
- aktiivisin Tyynenmeren tulirengas

Tulivuorityypit

Stromboli-tyyppinen

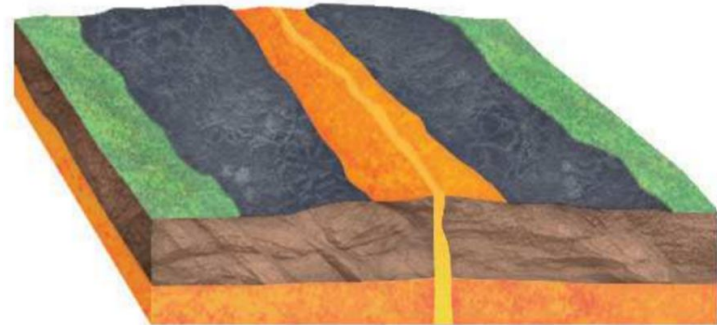
- laattojen törmäyskohdat, alityöntövyöhykkeet
- vaarallinen tulivuori

Stromboli-tyyppinen
– kaasuja ja laavaa sykäyksittäin

Islanti-tyyppinen

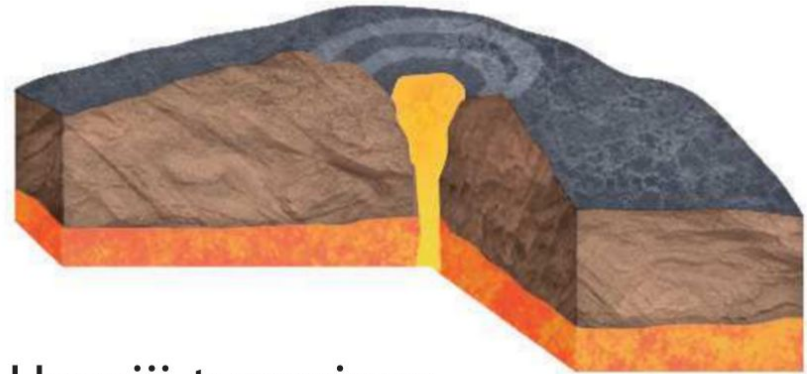
- laattojen erkanemiskohdissa
- rauhallinen laavapurkaus

Islanti-tyyppinen
– rakopurkaus

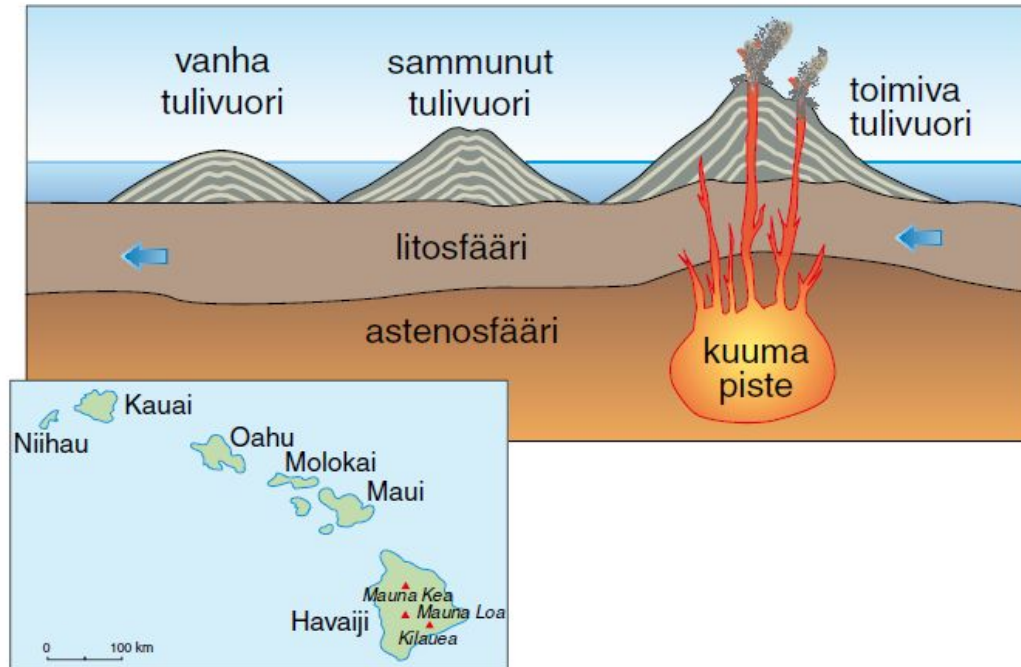
Havaiji-tyyppinen

- kuumien pisteiden kohdalla:
Havaiji, Galapagossaaret
- tulivuorista saariketju

Havaiji-tyyppinen
– laavaa tulvii avoimesta
kraatterista

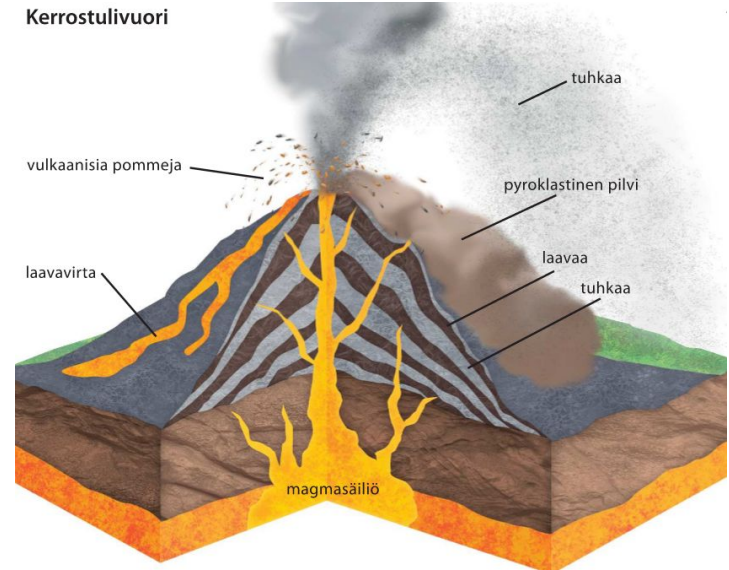
Kuuman pisteen tulivuorisaarten synty

Tulivuoret

- *purkaustuotteet:*

laavaa, vulkaanisia pommeja,
tuhkaa, kaasuja (vesihöyryä)

- pyroklastinen pilvi:

vulkaanista tuhkaa, laavaa

ja kaasuja

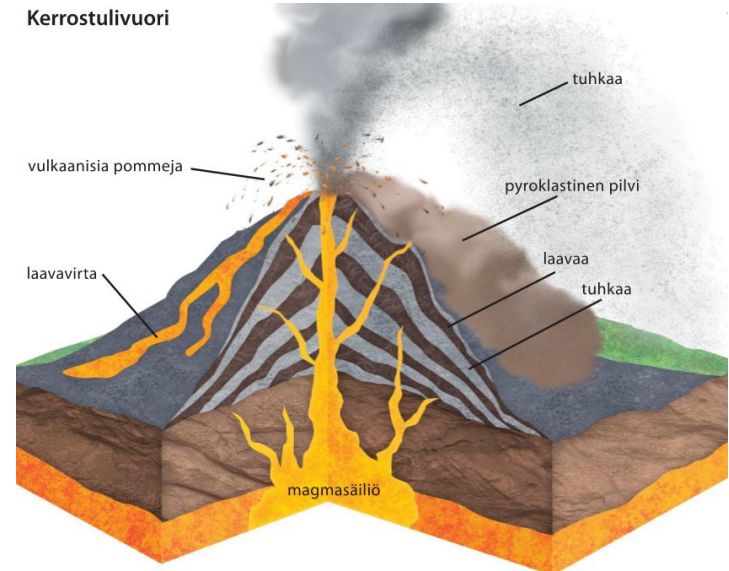

- *lahari - muraa*
(vettä, vulkaanista
tuhkaa ja maata)

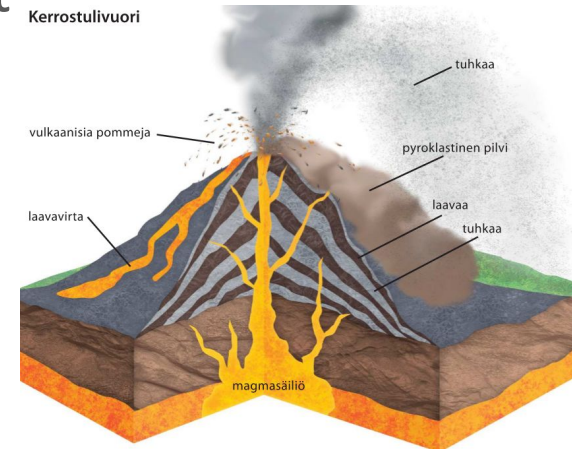
Seurauksia tulivuorenpurkauksista

- ihmisuhreja
- taloudellisia menetyksiä
- ilmastonmuutos - keskilämpötilan lasku (tuhka)
- ongelmia maataloudelle
- ongelmia lentoliikenteelle

Purkausten ennustaminen ja varautuminen

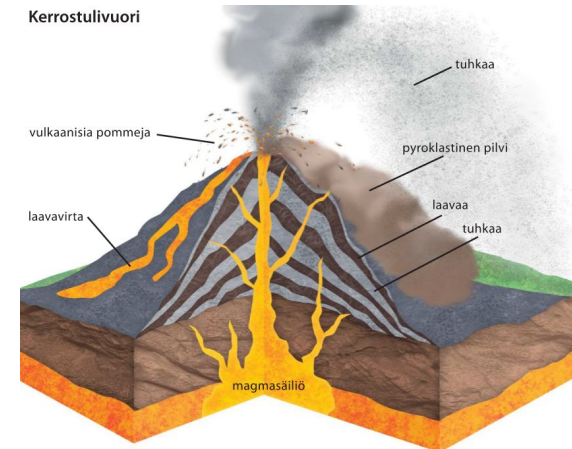
- tulivuorten seuranta- ja varoitusjärjestelmät
- kaasupurkaukset
- magmasäiliön täyttyminen
- maanpinnan kohoaminen ja lämpeneminen
- pohjaveden pH laskee
- maanjäristykset

Vulkanismin hyödyntäminen

- matkailu
- geoterminen energia
- laavasta rakennusmateriaalia - tiiliä
- hedelmällinen maaperä

Tulivuoret

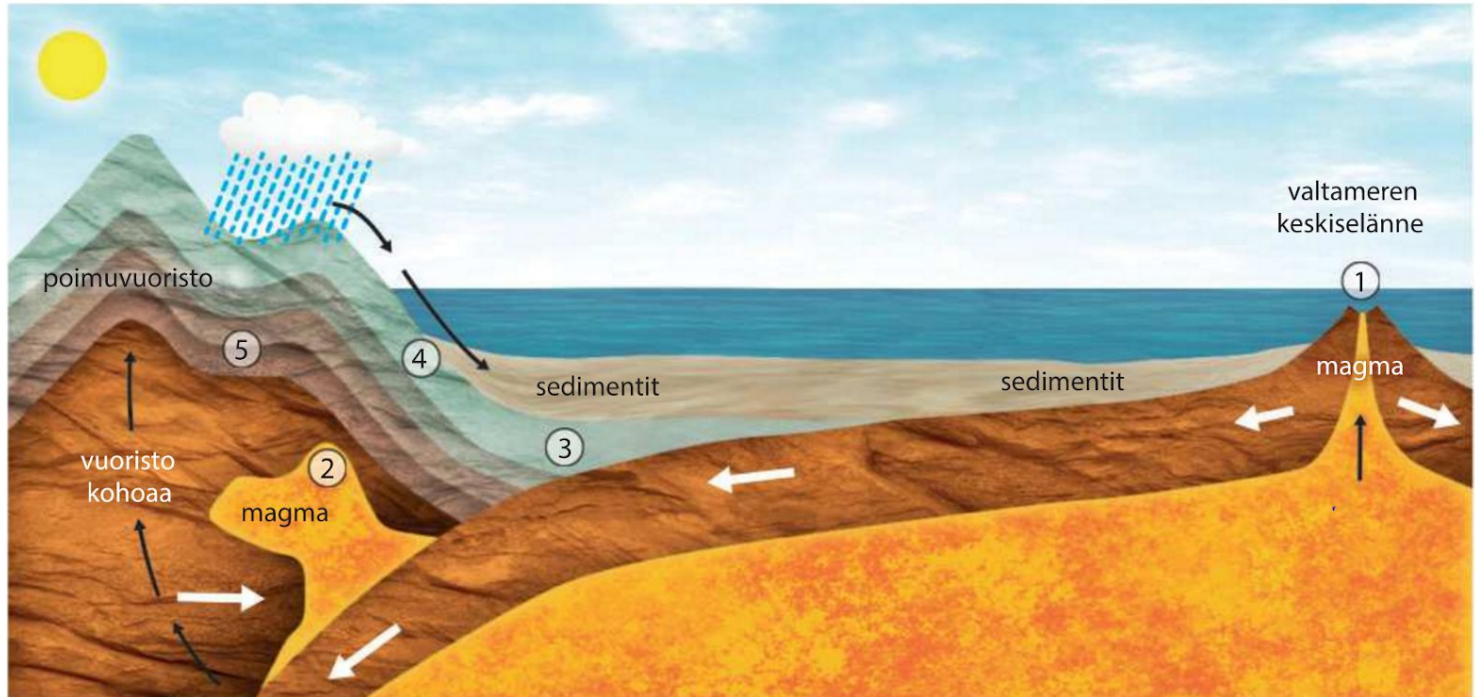

Tulivuorenpurkausten aiheuttamat riskit

- a) Millaisia paikallisia ja globaaleja riskejä tulivuorenpurkaukset aiheuttavat?
- b) Millaisilla alueilla tulivuorenpurkaukset saattavat aiheuttaa paljon ihmisuhreja ja miksi siellä?
- c) Miten tulivuorenpurkauksiin voidaan varautua?

Kiviaineksen kiertokulku

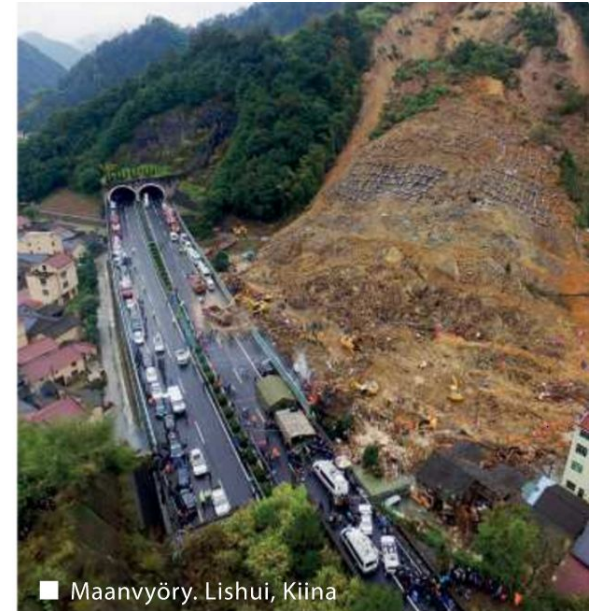

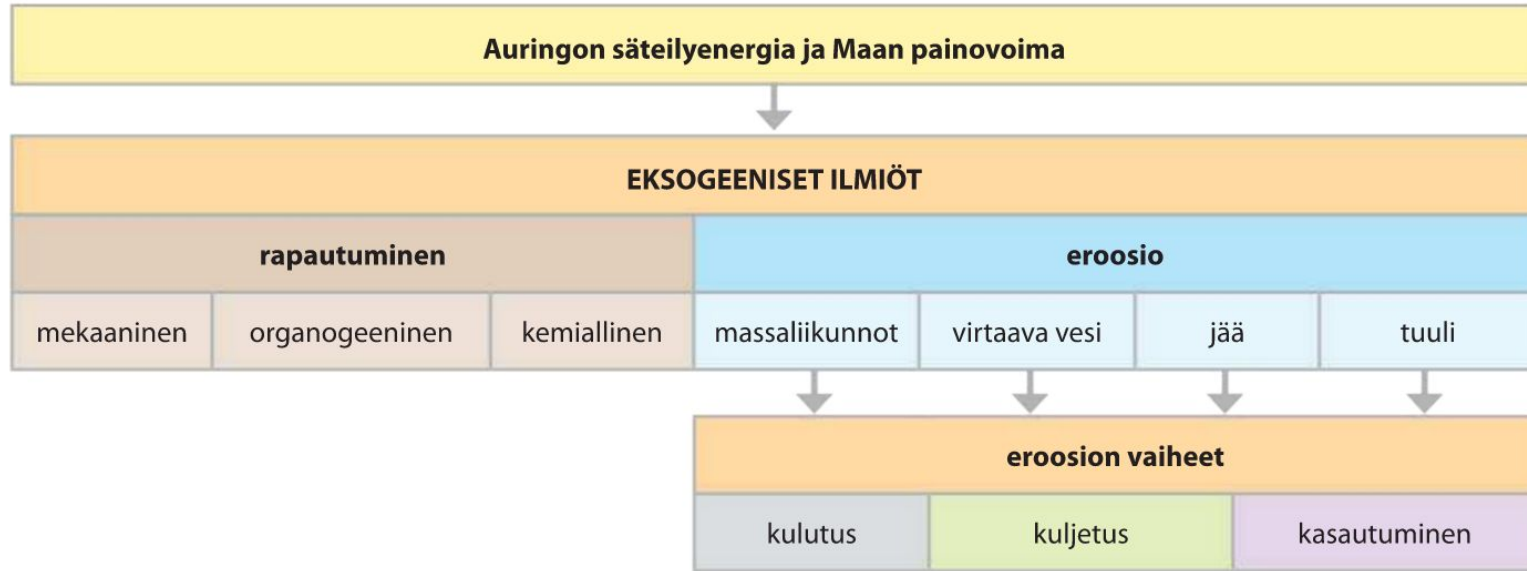

Eksogeeniset eli ulkosyntyiset tapahtumat

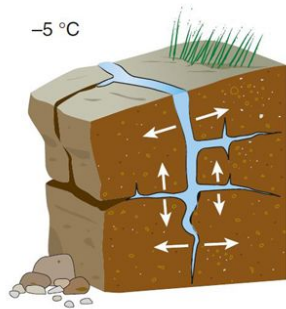
- aiheuttaa Auringon energia ja painovoima

Eksogeeniset tapahtumat

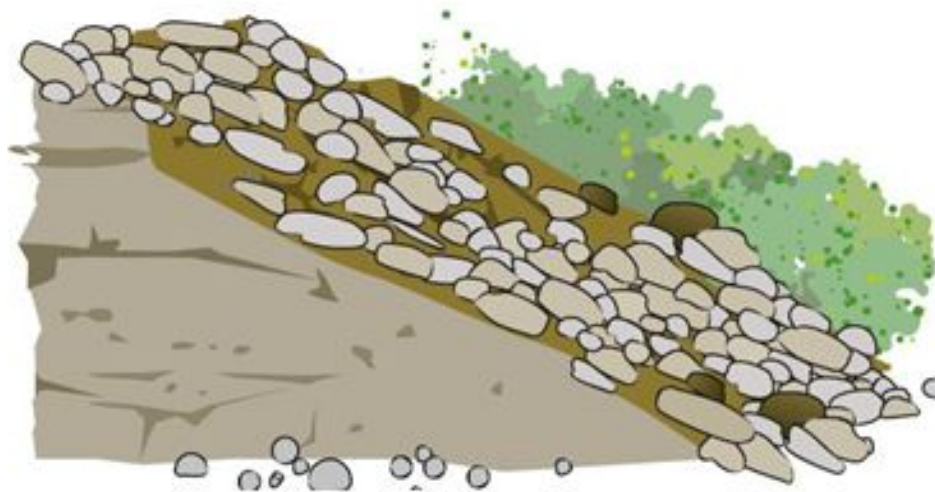
Rapautuminen

päivä +40 °C

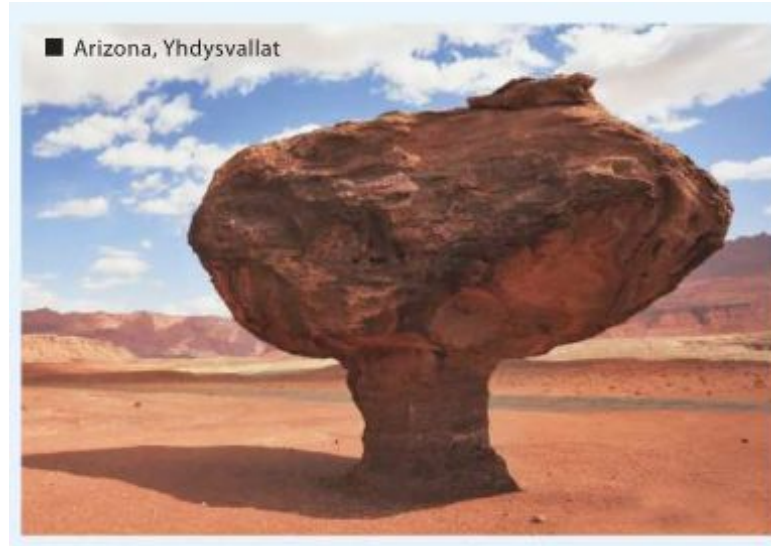
yö -10 °C

Eroosio

GEOS2

Sininen planeetta

Rantatörmä

- *aallokko*

Massaliikunnot

Virtaava vesi

Eksogeeniset ilmiöt

Rapautuminen

Eroosio

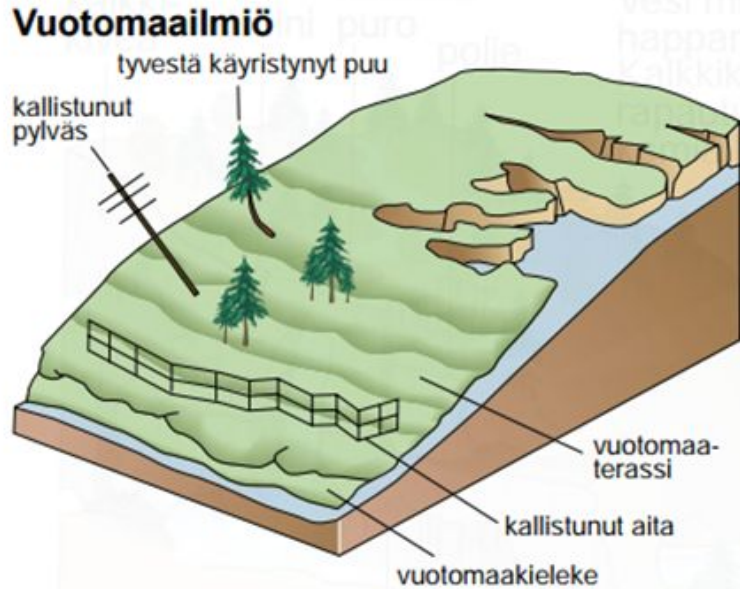

Virtaava vesi

Vuotomaa

Jääkausi

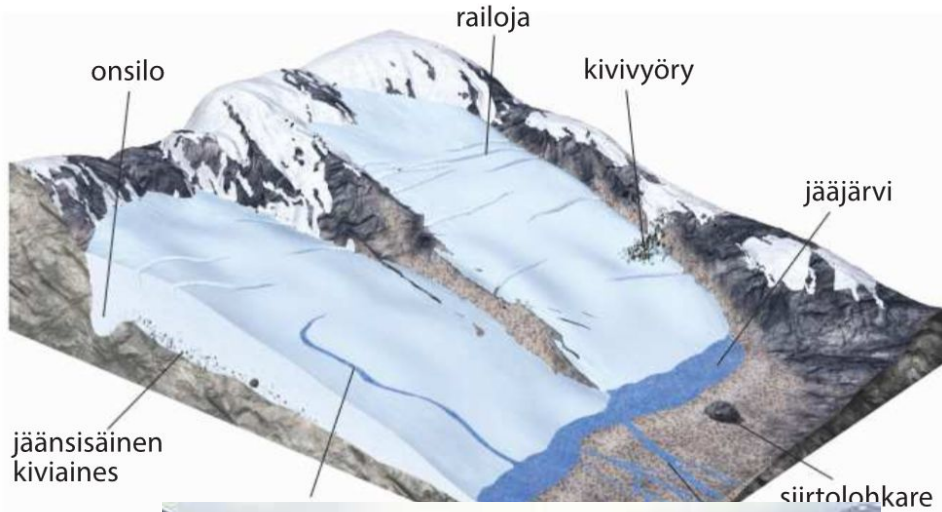

Jääkauden merkit

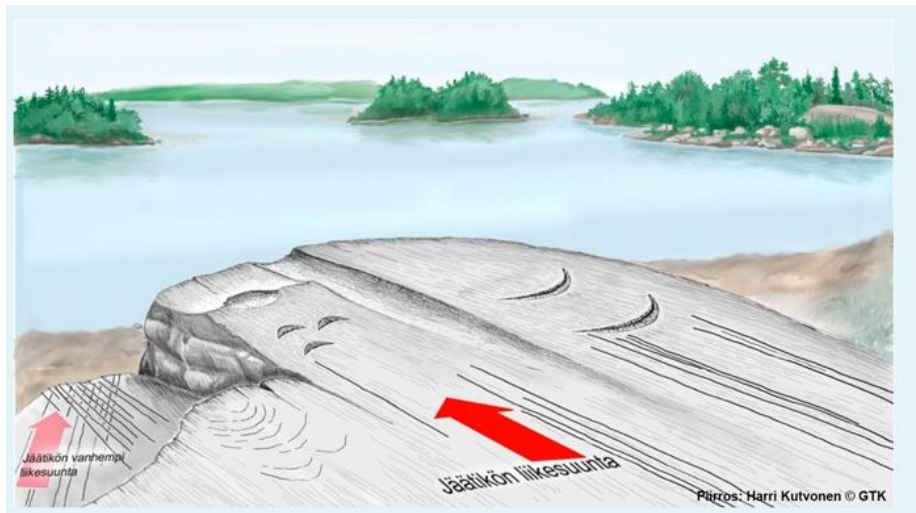

Laaksojäätikkö

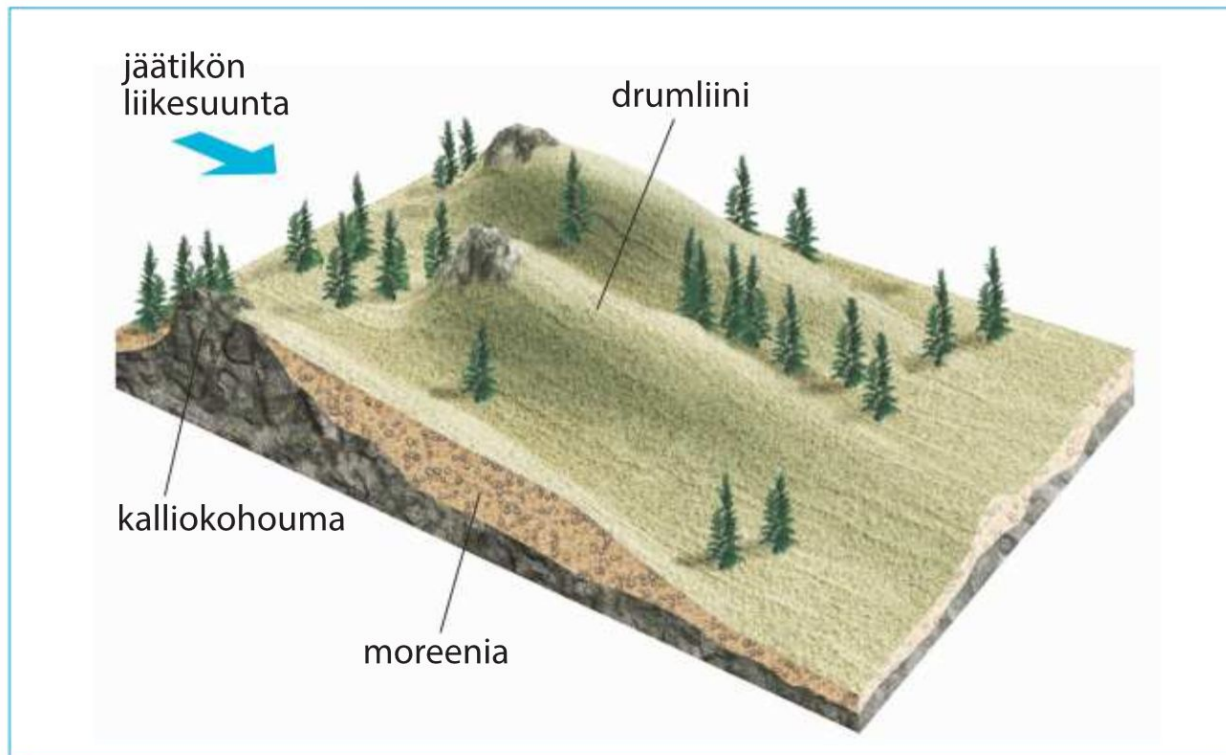

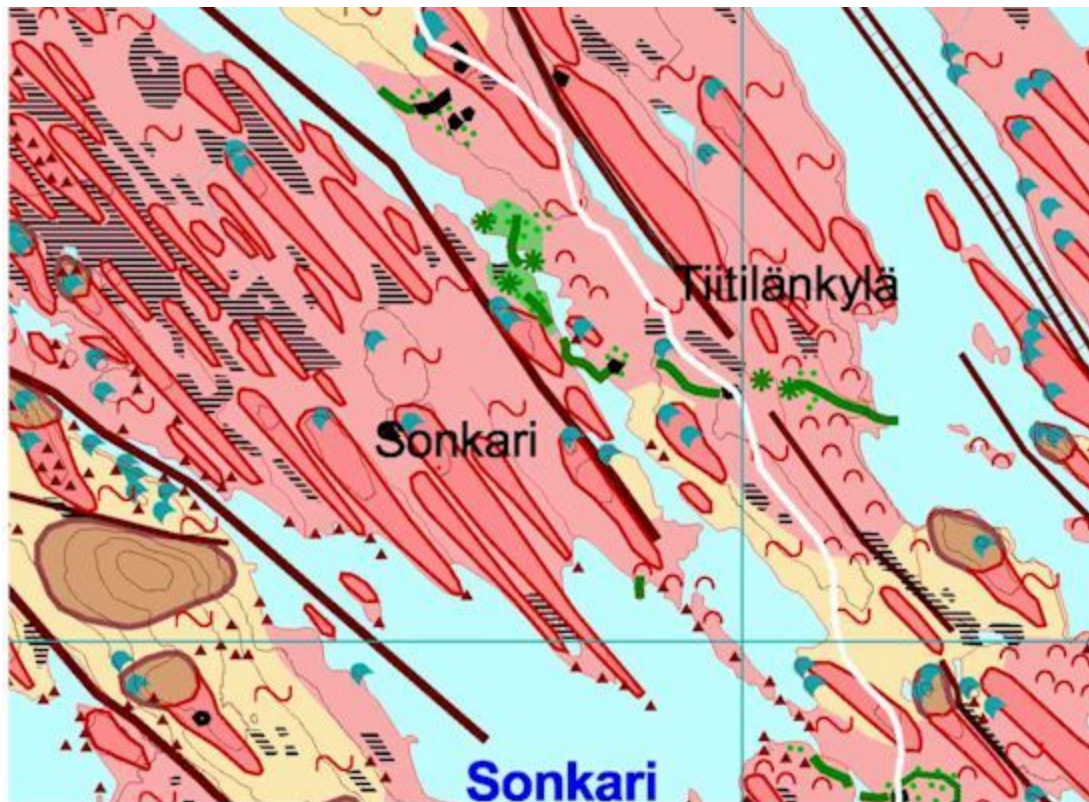
U-laakso

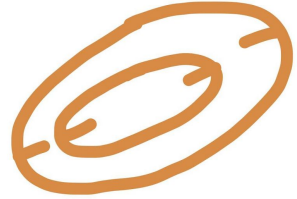
Drumliinin rakenne

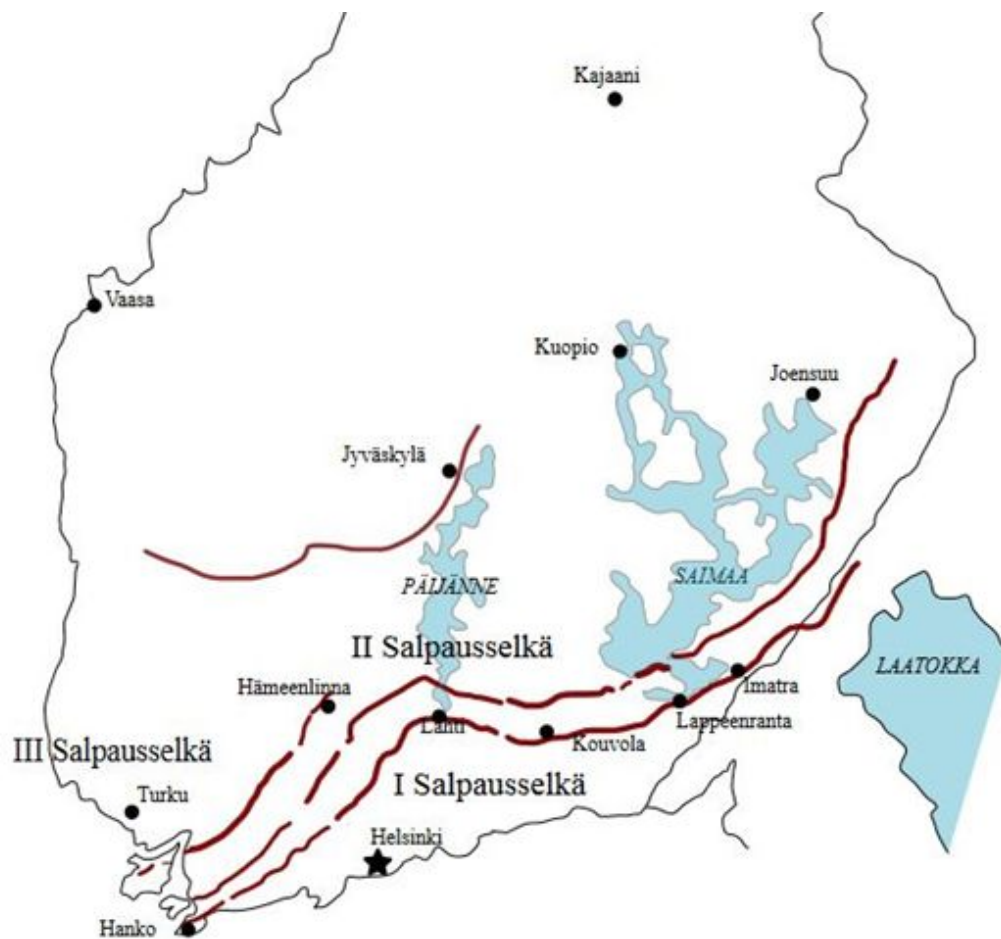

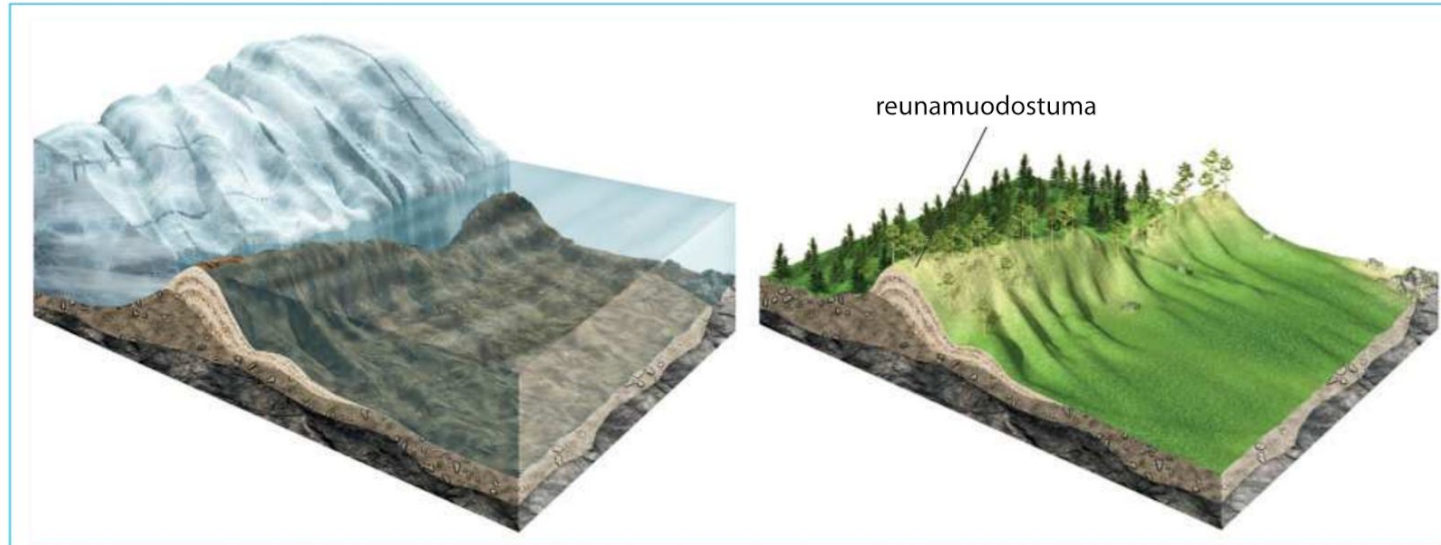

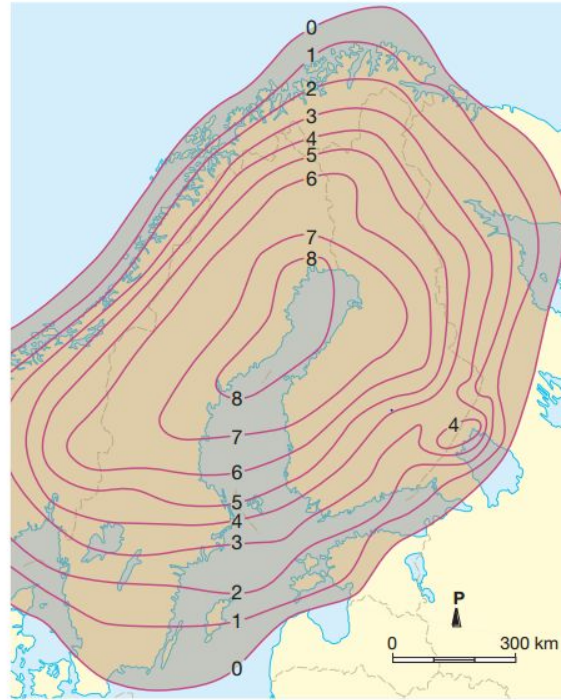

Reunamuodostuman synty

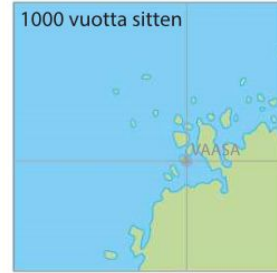

Maankohoaminen

Maankohoaminen Vaasan rannikolla

Pirunpelto. Matilda, Suomi

